

Nr 157.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1931 kl. 4 e. m.

Memorial i anledning av kamrarnas återremiss av statsutskottets utlåtande nr 90 angående Kungl. Maj:ts proposition i fråga om riktlinjer för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.

(1:a avd.)

Genom en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition (nr 155), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, lämnat riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över vissa av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll angivna riktlinjer för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.

I sitt utlåtande nr 90 i anledning av denna proposition hade statsutskottet — efter att hava lämnat en redogörelse för ett av statskontoret och riksräkenskapsverket avgivet utlåtande i anledning av en utav 1930 års riksdag till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse rörande riksdagens revisorers granskningsrätt samt för departementschefens yttrande i ärendet m. m. — (sid 1—15 av utlåtandet nr 90) anfört följande.

»Utskottet har i likhet med departementschefen funnit det önskvärt, att sådana bestämmelser meddelas rörande riksdagens revisorers granskningsrätt, att densamma kommer att avse, icke endast anslag, som anvisats för verksamheten inom den egentliga statsförvaltningen, utan även användningen av andra av riksdagen för olika ändamål beviljade medel. För vinnande av detta senare syfte synes det utskottet lämpligt, att uttryckliga föreskrifter meddelas rörande revisorernas granskningsrätt och att, i anslutning till vad statskontoret och riksräkenskapsverket uti sitt ovan nämnda yttrande anfört, denna granskningsrätt uppställas såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag eller statsunderstöd. Det torde därvid böra åligga dem, som utbekommit dylika medel, att på vederbörlig rekvisition tillhandahålla revisorerna sådana räkenskaper med verifikationer ävensom protokoll och andra handlingar, som erfordras för granskning av de erhållna medlens användning. På grund av vad styrelserna för svenska landstingsförbundet, för svenska stadsförbundet och för svenska landskommunernas förbund framhållit, vill dock utskottet härvid göra det uttalandet, att, då svårighet ofta torde föreligga, särskilt för de

kommunala organen, att tillhandahålla originalräkenskaperna, granskningen från revisorernas sida i så fall lämpligen bör göras under den formen, att räkenskaperna, i stället för att insändas till revisorerna, antingen granskas av någon hos revisorerna anställd tjänsteman vid besök å vederbörande expedition, där räkenskaperna förvaras, eller ock avskrifter av erforderliga verifikationer och övriga handlingar insändas till revisorerna. Härigenom torde nämligen det med ifrågavarande granskning avsedda ändamålet fyllas på ett fullt tillfredsställande sätt. Utskottet vill i samband härmed fästa uppmärksamheten på att i enstaka fall ett sådant förfaringssätt också vunnit tillämpning. Av det anförda framgår, att utskottet i allt väsentligt delar de synpunkter, som av departementschefen framförts i hans ovan intagna uttalande i statsrådsprotokollet.

Vad därefter beträffar frågan om genomförandet av de sålunda angivna synpunkterna, vill utskottet erinra om, att riksdagens revisorer redan under nuvarande förhållanden i vissa fall granska räkenskaper och införskaffa uppgifter av här ifrågavarande slag. Emellertid är det enligt utskottets mening av vikt, att uttryckliga bestämmelser om en fullständig granskningsrätt stadgas bland villkoren för åtnjutande av olika statsbidrag och statsunderstöd och att detta sker redan för nästa budgetår. Utskottet har därför ansett, att riksdagen i samband med avgivande av yttrande över det föreliggande förslaget bör anhålla, att Kungl. Maj:t måtte i samtliga kungörelser angående dylika bidrag och understöd intaga föreskrifter om redovisningsskyldighet i förekommande fall inför riksdagens revisorer. Bestämmelserna i fråga böra följaktligen avse anslag, som beviljats eller komma att beviljas för tiden från och med ingången av budgetåret 1931/1932, samt innebära skyldighet för vederbörande att tillhandahålla revisorerna räkenskaper och andra för granskningen erforderliga handlingar.

Vad åter beträffar sådana statsunderstöd, som icke utgå på grund av utav Kungl. Maj:t fastställda allmänna föreskrifter, utan i stället beviljas genom särskilda kungl. brev, lärer i sådana brev böra intagas föreskrift om att redovisning rörande understödens användning skall lämnas, då så kan komma att av Kungl. Maj:t påkallas och i den utsträckning Kungl. Maj:t må bestämma. Även beträffande dylika understöd torde alltså revisorerna efter framställning hos Kungl. Maj:t kunna erhålla sådana uppgifter, som de i förekommande fall behöva för sin granskning.

Enligt utskottets mening måste det anses önskvärt, att även då fråga är om understöd av lotterimedel enahanda skyldighet stadgas. Generell föreskrift härom synes utskottet böra meddelas av Kungl. Maj:t.

I samband härmed vill utskottet framhålla, att motsvarande förfaringssätt synes böra komma till användning ifråga om bidrag eller andra förmåner av olika slag, som vid de affärsdrivande verken på grund av särskilda överenskommelser lämnats vissa bolag m. fl. Föreskrifter om redo-

visningsskyldighet härför synes, då nya överenskommelser ingås, böra inflyta i vederbörliga avtal. Vid fastställandet av affärsverkens driftkostnadsstater lärer Kungl. Maj:t äga meddela beslut, som även i dylika fall lämna riksdagens revisorer möjlighet att erhålla för deras granskning erforderliga uppgifter.

Utskottet vill slutligen framhålla, att bestämmelser om statsbidrag eller statsunderstöd i vissa fall meddelats även i lagform. I anledning härav synes det önskvärt, att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för vinnande av enhetlighet på förevarande område och, därest så erfordras, för riksdagen framlägger förslag, som tillförsäkra riksdagens revisorer motsvarande rätt, som ansetts böra stadgas såsom villkor för enligt allmänna kungörelser utgående statsbidrag och statsunderstöd.

I övrigt har föreliggande förslag icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att ovan berörda granskningsrätt givetvis även måste avse sådana fall, då för befrämjande av visst ändamål av statsmedel bestrides hela kostnaden härför och icke endast bidrag eller understöd utgå.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet,
att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) i anledning av förevarande proposition tillkännagiva sin ovan angivna uppfattning rörande riktlinjerna för avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.;

b) anhålla, att Kungl. Maj:t ville dels i samtliga kungörelser rörande statsbidrag eller statsunderstöd föreskriva såsom villkor härför redovisningsskyldighet inför riksdagens revisorer, dels ock i kungl. brev rörande dylika understöd intaga föreskrift om att redovisningsskyldighet skall, i den utsträckning Kungl. Maj:t må bestämma, föreligga i fråga om medlens användning;

c) anhålla, att Kungl. Maj:t ville i de fall, där bestämmelser om statsbidrag eller statsunderstöd fastställts i lagform, vidtaga erforderliga åtgärder för att även i dessa fall motsvarande redovisningsskyldighet, som kan komma att föreskrivas i nämnda kungörelser, må vinna tillämpning.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har ovannämnda utlåtande blivit av kamrarna till utskottet återremitterat. Anledningen härtill torde vara, att vissa svårigheter ansetts förefinnas för genomförandet av utskottets förslag.

I anledning härav har utskottet till förnyad behandling upptagit ifrågasvarande proposition och får anföra följande.

Utskottet har i likhet med departementschefen funnit det önskvärt, att sådana bestämmelser meddelas rörande riksdagens revisorers granskningsrätt, att densamma kommer att avse, icke endast anslag, som anvisats för

*Utskottets
yttrande.*

verksamheten inom den egentliga statsförvaltningen, utan även användningen av andra av riksdagen för olika ändamål beviljade medel. För vinnande av detta senare syfte synes det utskottet lämpligt, att uttryckliga föreskrifter meddelas rörande revisorernas granskningsrätt och att, i anslutning till vad statskontoret och riksräkenskapsverket uti sitt ovan nämnda yttrande anfört, denna granskningsrätt uppställas såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag eller statsunderstöd. Det torde därvid böra åligga dem, som utbekommit dylika medel, att på vederbörlig rekvisition tillhandahålla revisorerna sådana räkenskapshandlingar och uppgifter, som erfordras för granskning av de erhållna medlens användning. Betonas må, att här icke är fråga om redovisningsskyldighet i egentlig mening utan allenast om skyldighet att bereda revisorerna tillfälle att granska medelsanvändningen. Givetvis får denna granskningsrätt för revisorerna icke hava till följd att rörande statsmedlens användning särskilda räkenskaper behöva föras av dem, som mottaga statsbidrag och statsunderstöd. På grund av vad styrelserna för svenska landstingsförbundet, för svenska stadsförbundet och för svenska landskommunernas förbund framhållit, vill utskottet härvid göra det uttalandet, att, då svårighet ofta torde föreligga, särskilt för de kommunala organen, att tillhandahålla originalräkenskaperna, granskningen från revisorernas sida i så fall lämpligen bör göras under den formen, att räkenskaperna, i stället för att insändas till revisorerna, antingen granskas av någon hos revisorerna anställd tjänsteman vid besök å vederbörande expedition, där räkenskaperna förvaras, eller ock avskrifter av erforderliga verifikationer och övriga handlingar insändas till revisorerna. Härigenom torde nämligen det med ifrågasvarande granskning avsedda ändamålet fyllas på ett fullt tillfredsställande sätt. Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att i enstaka fall ett sådant förfaringssätt också vunnit tillämpning. Av det anförda framgår, att utskottet i allt väsentligt delar de synpunkter, som av departementschefen framförts i hans ovan intagna uttalande i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet emellertid velat uttala, att det måste anses önskvärt, att även, då fråga är om understöd av lotterimedel, enahanda granskningsrätt tillkommer revisorerna, liksom att denna granskningsrätt bör utsträckas till användningen av bidrag eller andra förmåner av olika slag, som vid de affärsdrivande verken på grund av särskilda överenskommelser lämnats vissa bolag m. fl. Föreskrifter om rätt för riksdagens revisorer att verkställa granskning av ifrågasvarande företags förhållande till statens organ synas, då nya överenskommelser ingås, böra inflyta i vederbörliga avtal. Vid fastställandet av affärsverkens driftkostnadsstater lär Kungl. Maj:t äga meddela beslut, som även i dylika fall lämna riksdagens revisorer möjlighet att erhålla för deras granskning erforderliga uppgifter.

Vidkommande granskningsrättens omfattning har föreliggande förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att gransknings-

rätten även bör avse sådana fall, då för främjande av visst ändamål av statsmedel bestrides hela kostnaden härför, och icke endast bidrag eller understöd utgå, men att den naturligtvis icke bör gälla sådana understöd, som äro av mera personlig karaktär (pensionsunderstöd, stipendium, resebidrag m. m. dylikt) eller utgå till internationella ändamål.

Vad därefter beträffar frågan om genomförandet av de synpunkter ifråga om revisorernas granskningsrätt, som ovan angivits, vill utskottet erinra om att riksdagens revisorer redan under nuvarande förhållanden i vissa fall verkställa granskning av räkenskaper och införskaffa uppgifter av här ifrågavarande slag. Emellertid är det enligt utskottets mening av vikt, att uttryckliga bestämmelser om en fullständig granskningsrätt stadgas såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag och statsunderstöd. Att detta emellertid skulle ske genom att riksdagen vid behandlingen av varje särskilt anslag av denna art skulle ingå i prövning, huruvida dylikt villkor borde fastställas, synes utskottet icke möjligt. Då någon närmare utredning icke verkställts, huru denna angelägenhet i så fall lämpligen bör ordnas och då vissa svårigheter uppgivits vara för handen för att redan från och med nästkommande budgetår stadga föreskrift om skyldighet för vederbörande att underkasta sig granskning från revisorernas sida, torde riksdagen böra inskränka sig till att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt vidtaga åtgärder för genomförande av den av riksdagen i skrivelse den 2 maj 1930 begärda utsträckta granskningsrätten för riksdagens revisorer.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t

a) i anledning av förevarande proposition tillkännagiva sin ovan angivna uppfattning rörande avlämnande till riksdagens revisorer av räkenskaper m. m.,

b) anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt vidtaga åtgärder för genomförande av den av riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 maj 1930 begärda utsträckta granskningsrätten för riksdagens revisorer.

Stockholm den 18 maj 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *E. J. G. Rosén*, *E. A. Lundell*, *J. G. Walles*, *C. G. V. Hammarskjöld*, *P. A. Bergström* och *J. Sandén*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *G. Strindlund*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *B. F:son Holmgren*, *J. Olofsson* i Diger-näs, *O. Andersson* i Höör, *A. Danielsson*, *G. Persson* i Falla, *A. Norsell* och *C. J. Högström*.
